

รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สุกฤษฎี มายศิริ

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา ๓ ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้เชี่ยวชาญทางหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๑๕ รูป/คน การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการแจกแบบสอบถามกับผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานวิชาการ จำนวน ๒๖๙ คน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประมวลผล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า

รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา ๓ ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ออกเป็น ๕ ด้าน ๓ ปัจจัย มีส่วนร่วม โอกาส คุณภาพ หรือเรียกโดยย่อว่า CLTAM MODEL สามารถอธิบายได้ ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร (Curriculum) รู้เข้าใจการจัดทำหลักสูตรคิดออกแบบพัฒนาหลักสูตร นำสู่การปฏิบัติเรียนรู้เข้าใจตามความถนัดและสนใจวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีพปฏิบัติ อย่างเท่าเทียมเสมอภาคความรู้เหมาะสมกับเพศและช่วงวัยมีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒. ด้านการเรียนการสอน (Learning & Teaching) ร่วมเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบออกแบบการเรียนรู้,ลีลาการเรียนรู้ (Style) เรียนรู้โดยการปฏิบัติและด้วยตนเอง เรียนรู้ เข้าใจ เข้าถึงหลักสูตรแผนการเรียนรู้,เทคนิคการสอนวิชาการ อาชีพ ทักษะชีวิต ปฏิบัติการวัดผลอย่างเหมาะสมกับช่วงวัย ผู้เรียนรู้ได้ความรู้ได้อย่างสนุกมีความสุขอยู่ร่วมกับผู้อื่น ครูมีจิตวิญญาณ นักเรียนมีแรงบันดาลใจความรู้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๓. ด้านเทคโนโลยี (Technology) ศึกษาเรียนรู้และเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี คิดและสร้างนวัตกรรมจากที่เรียนรู้ได้ คิดเป็น แก้ปัญหาได้จากเทคโนโลยี ปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ได้ความรู้เชิงประจักษ์ ชัดเจน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รู้และเข้าใจเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน มีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยในระดับหนึ่งอย่างเท่าเทียม คิดและพัฒนาเทคโนโลยีให้เข้าบริบท ปฏิบัติด้วยตนเอง จนเห็นผลเชิงประจักษ์ชัดเจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รู้เท่าทันเทคโนโลยี แยกแยะได้ว่าเทคโนโลยีใด เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย คิดพัฒนาต่อยอดจากความรู้ที่ได้ ปฏิบัติตรงตามสมรรถนะการใช้เทคโนโลยี เพื่อการสื่อสารของหลักสูตรได้

๔. ด้านวัดและประเมินผล (Assessment & Evaluation) รู้และเข้าใจในการวัดผล และประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง (Authentic Assessment) ให้ครอบคลุมพุทธิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย ปฏิบัติการวัดและประเมินผลอย่าง มีระเบียบ มีหลัก มีเกณฑ์ ถูกต้องเหมาะสม สามารถอธิบายในการวัดและประเมินผลได้วัดประเมินผลอย่างเหมาะสมกับช่วงวัย ปฏิบัติการวัดให้เที่ยงตรงเป็นธรรมคงเส้นคงวา รู้และเข้าใจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การศึกษาต่อ ทั้งวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีพ ปฏิบัติประยุกต์และนำไปประกอบอาชีพได้

๕. ด้านบริหารจัดการ (Management) มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ปฏิบัติอย่างจริงจัง เจาะจง คุณภาพตรงสู่ผู้เรียน เข้มแข็งเข้มขัน คิดกระบวนการเรียนรู้ใช้เทคโนโลยี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ของโลก เข้าใจในสังคมการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพลงมือปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ตามบันทึก ข้อตกลง MOU (Memorandum of Understanding) ทุกระดับ ประกัน คุณภาพ ความปลอดภัย โอกาสมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีคุณธรรม คิดใหญ่ เริ่มเล็ก ทำเล็ก กิจกรรมร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมบริหารจัดการ นำทางด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเป็นฐาน ประสานชุมชน มุ่งตรงหลักธรรมาภิบาล พัฒนาอย่างมีส่วนร่วมคิด แก้ปัญหาบนฐานของการวิจัย ใส่ใจ มุ่งผลสัมฤทธิ์ มุ่งคุณภาพชีวิตผู้เรียน บริหารจัดการ วิชาการสู่ความเป็นเลิศ มุ่งคุณภาพ ความยั่งยืน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อตนเองในการยกระดับสติปัญญา

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ ความเป็นเลิศ หลักปัญญา ๓

The Academic Administration Model for Excellence According to Paññā 3 of Small Sized Schools under Office of the Basic Education Commission in Ayutthaya Province

Sukrit Mayusiri

ABSTRACT

The research to propose ways to academic administration Excellence by the Panna 3 of three small schools. Under the Office of Basic Education Ayutthaya the research combines methods include research and quantitative research Qualitative research with quantitative tools used in the research were 269 sets of questionnaires Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation. And Qualitative Research There are tools the research included in-depth interviews experts 15 / person and group chat Experts Figure 8 / person using qualitative data analysis with content analysis.

The study showed that

1. Academic Administration of a small school. Under the Office of Basic Education. Ayutthaya The overall moderate all. Order the mean descending below the top executive education courses. The measurement and evaluation studies. The teaching Media and Technology and suggested that the administration of the academic excellence of the small schools. Teachers play an important part in the operation to drive projects and activities that will contribute directly to students and administrators should support teachers and educational personnel in every school. The system is very clear to operating efficiency and effectiveness Clear the system is so efficient and effective implementation of sustainable aspects.

2. Development of Academic Administration to excellence by the Panna 3 of schools. Under the Office of Basic Education. Ayutthaya by-step process to develop a model: 1) the principle of academic excellence, which is divided into five areas: (1) The course (2) Teaching (3) The measurement and evaluation (4) Technology (5) Management 2) brings the intelligence, 3 integrated with the administration of academic excellence in five areas: (1) course Slough, an intellectual property (2) Jin as an intellectual (3) God's Panna 3 and 3)

management principles that are important to the Deming cycle Circuit quality is the monitoring of administration and operations in each of the following PDCA composed of (1) Planning (Plan) (2) on implementation of the plan (Do) (3) Monitoring (Check) and (4) improvement (action), including selection criteria small school with the excellence of the Board of education. Led by Buddhist science, Buddhist Threat Integration Framework to integrate Buddhism and modern science of Brahma University, Prof. Dr.-use integration.

3. Management Model Academic Excellence by the Panna 3 of small schools. Under the Office of Basic Education. Ayutthaya is Sukrit's Model 1. Curriculum (Curriculum) S- Specific Cover Curriculum courses to cover the specific academic skills, Skills of Life, vocational skills 2. Learning (Learning & Teaching) U- Universal Standard learning geared towards learning. 3. Standard technology (technology) K - knowledge net word best Practice technology network knowledge excellence 4. Measurement and Evaluation (assessment & Evaluation) R- Realistic assessment & Evaluation to measure results is located on the basis of the fact 5. Management (management) I- insurance quality and Research based management is based on research and quality T - the Deming cycle, every step must be labeled with the Deming cycle PDCA cycle. Quality P: plan D: Do operational plan C: Check, recheck A: Action editor. The results determine the suitability of schemes managed by the academic excellence of wit three small schools. Under the Office of Basic Education. Ayutthaya Found that the model is appropriate and can be used in academic administration of the small schools Under the Office of Basic Education Ayutthaya real.

Keywords: Academic Administration, Excellence, Pa ā 3

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นด้วย การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพ หรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครอง และ ส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา 80 (3) ได้บัญญัติให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทยมีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและ มีคุณภาพตาม มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อให้เด็กวัยเรียนทุกคน ได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน โดยมีสถานศึกษาในความรับผิดชอบจำนวน 32,228 โรงเรียนและเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมาจำนวน 12,829 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 39.73 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด และหากพิจารณาโรงเรียนที่มีขนาดเล็กมาก คือนักเรียน 60 คนลงมา จะมีจำนวนถึง 4,199 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 13 ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ นับเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ท้าทายผู้บริหารการศึกษาในทุกยุคทุกสมัย และด้วยความตระหนักว่าการที่มีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารอัตรากำลังครู กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี 2536 - 2546 สามารถยุบรวม โรงเรียนขนาดเล็กได้ 2,288 โรงเรียน อย่างไรก็ตาม มาตรการยุบโรงเรียนมิใช่แนวทางแก้ปัญหา ที่จะประสบความสำเร็จ ในทุกกรณี ชุมชนส่วนใหญ่จะต่อต้านไม่ยอมให้ยุบโรงเรียนด้วยเกรงว่าลูกหลานจะต้องเดินทางไกลจากบ้าน และมีโรงเรียนในชุมชนได้กลายเป็นสัญลักษณ์โรงเรียน และรัฐบาลในบางยุคสมัยได้ถือเป็นนโยบายที่จะไม่ยุบรวมโรงเรียน แต่จะพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ความไม่ชัดเจนและความไม่แน่นอนของนโยบายทำให้โรงเรียนจำนวนไม่น้อยที่ได้ยุบรวมไปแล้ว ได้รับการฟื้นคืนเพื่อดำเนินการรับเด็กในชุมชน

ในเวลาต่อมา ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีโรงเรียนจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ไม่มีโรงเรียนอื่นใกล้เคียง จึงจำเป็นต้องดำรงอยู่แม้จะมีนักเรียนที่เป็นตัวป้อนไม่มากนัก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555 : 3-4) ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ที่มีอยู่จำนวนหนึ่งในสามของโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศนั้นมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ทัดเทียม โรงเรียนขนาดใหญ่พบ ปัญหาสำคัญ 3 ประการคือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่เนื่องจากความไม่พร้อมทางด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้น ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพง การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรไม่สามารถจัดสอนวิชาที่ถนัดหรือตามสาขาวิชาเอก นักเรียนมาจากสภาพครอบครัวที่มีฐานะยากจน 2) การลงทุนทางการศึกษาสูงมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งงบประมาณการดำเนินการแต่ในทางตรงกันข้ามปรากฏว่ายังมีความขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ครู อาจารย์ ซึ่งถ้าจะจัดปัจจัยให้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนดจะต้องลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างสูงและ 3) ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจของบุคลากร ขวัญและกำลังใจของบุคลากร ในโรงเรียนขนาดเล็กจะด้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการขอย้ายสูงในแต่ละปีด้วย ขาดพลังในการทำงาน ขาดความก้าวหน้า เป็นข้อจำกัดในการจัดทำผลงานของครูรวมทั้งการเลื่อนตำแหน่งและระดับของผู้บริหารโรงเรียนเป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 7-9) และก่อนหน้านี้จากการศึกษาและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากขาดความพร้อมด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้น ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ครบถ้วนตามหลักสูตร ขาดแคลนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพง เช่นคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ จากการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาล้ำคล้ายคลึงกันใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการที่ผ่านมา การคมนาคมในประเทศนับไม่ค่อยสะดวกนัก ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องตั้งโรงเรียน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่ แต่ปัจจุบันการคมนาคมสะดวกสบาย ประกอบกับประชากรมีแนวโน้มลดตัวลงอย่างต่อเนื่องจึงทำให้มีโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมาก ซึ่งโรงเรียน ดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐานค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คนสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังขาดทักษะ ในการบริหารจัดการโรงเรียนซึ่งมีบริบทที่ต่างไปจากโรงเรียนขนาดอื่นๆ ประกอบกับการอพยพเคลื่อนย้าย ของประชากรวัยเรียนที่ไปรับจ้าง

ต่างพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นอย่างยิ่ง 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอนพบว่าครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นและนักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้นครูสอนไม่เต็มเวลาและไม่เต็มความสามารถ เพราะมีการกิจอื่นที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนทั้งจากของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่น ๆ สื่อการเรียนการสอนไม่ทันสมัยส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย 3) ด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน ในการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนที่ผ่านมาใช้ขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ ดังนั้นจึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับจัดสรรงบประมาณบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สิ่งก่อสร้างเป็นจำนวนน้อย สภาพอาคารเก่าชำรุดทรุดโทรม โรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากหน่วยงานปกครอง ชุมชนได้มากนัก เนื่องจากมีฐานะยากจน สำหรับตัวบ่อนด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ผ่านมานั้นแม้ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจการร่วมกับทางโรงเรียนในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนก็ตามแต่กล่าวได้ว่าบทบาทของคณะกรรมการดังกล่าวยังไม่มากนักและหากนับรวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกด้วยแล้วไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือเอกชนก็ตามยิ่งมีน้อยมากหรือไม่มีเลยในบางพื้นที่ชุมชนผู้ปกครองมีฐานะยากจนไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการเรียนของบุตรหลานได้เท่าที่ควร และในปีการศึกษา 2550 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รวบรวมและพบสภาพปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กเหมือนกับปีที่ผ่านมา คือ 1) ด้านคุณภาพการศึกษานักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกช่วงชั้นและในทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ต่ำกว่านักเรียนจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่และยังมึนักเรียนในสัดส่วนที่ต้องปรับปรุงสูงกว่าในช่วงชั้น 2) ด้านการบริหารจัดการพบว่าอัตราส่วนครูต่อนักเรียนนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐานค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คนสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ อีกด้านหนึ่งยังมีโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในพื้นที่ลักษณะพิเศษเช่นพื้นที่ห่างไกลความเจริญพื้นที่บนภูเขาสูงบนเกาะชายขอบของประเทศเป็นต้นซึ่งเป็นปัญหาในการเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนนอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กยังขาดทักษะในการบริหารจัดการจึงมีบริบทที่ต่างไปจากโรงเรียนขนาดอื่น ๆ ตลอดจนเคลื่อนย้ายอพยพของประชากรไปรับจ้างในพื้นที่ต่างๆทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็ก 3) ด้านการเรียนการสอนพบว่าครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการเรียน การสอนในสภาพที่ครูไม่ครบชั้น ครูสอน ไม่เต็มเวลาและเต็มความสามารถ เพราะมีการกิจอื่น ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติทั้งจากสังกัดเดียวกัน

และต่างสังกัดหลักสูตรไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ มีจำนวนจำกัดซึ่งมีสาเหตุมาจากโรงเรียนได้รับงบประมาณน้อย 4) ด้านความพร้อมและปัจจัยสนับสนุนพบว่าได้รับจัดสรรบุคลากรงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นจำนวนน้อยสภาพอาคารเก่าชำรุดทรุดโทรมคอมพิวเตอร์โทรศัพท์ยังไม่เพียงพอ เพราะสาเหตุผู้ปกครองและชุมชนมีความยากจนและนักเรียนนั้นมาจากครอบครัวที่ยากจน 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่าในบางพื้นที่ที่เกือบไม่มีเลยในการประสานงานกับหน่วยงานองค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนและในบางพื้นที่ก็เช่นเดียวกัน ที่มีผู้ปกครองและชุมชนยากจนมากไม่สามารถช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้เท่าที่ควรซึ่งตรงกับการค้นพบจากนี้การที่ประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนแต่ละขนาดที่แตกต่างกันตามบริบท จำนวนนักเรียนขนาดโรงเรียนจำนวนบุคลากรและคุณภาพของบุคลากรรวมทั้งจำนวนงบประมาณที่ได้รับของโรงเรียนแต่ละแห่งอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบริหารงาน ดังนั้นสภาพความแตกต่างด้านความพร้อมของสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหา ในด้านการบริหารงานโดยเฉพาะด้านวิชาการและบุคลากรปัญหามักเกิดขึ้นกับโรงเรียนขนาดเล็กนอกจากนี้สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวซึ่งได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดหาหนังสือเรียนแบบฝึกหัดหนังสือห้องสมุดสื่อการเรียนการสอนการจัดทำหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่และการแก้ปัญหาครูขาดแคลน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 1)

ดังนั้น จากสาเหตุที่หลากหลายด้านข้างต้นพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาในการบริหารงานมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ดังนั้นขนาดกว้าง พบว่าครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาต่างกันโดยครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545 : 59 –60) สอดคล้องกับประกอบกฤษณ์ที่พบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ จากปัญหาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นและเพื่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมีประสิทธิภาพได้มาตรฐานสนองเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2551 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการ ที่เป็นงานสำคัญที่สุดในการบริหารและจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานให้เป็นโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการที่เป็นเลิศและหากเป็นไปได้อาจเป็นตัวอย่างในสถานศึกษาขนาดอื่น ๆ ในทุกสังกัดนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาตามสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา โดยปลายทางคือการบริหารจัดการด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กสู่ความเป็นเลิศต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 3-7) ในทางพระพุทธศาสนา มีวิธีการพัฒนานิพพานทั้ง 3 คือ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา และ ภวานามยปัญญา เป็นวิธีการที่จัดไปตามระบบของการพัฒนาความรู้ของคน คือคนจะมีความรู้เบื้องต้นจากการได้ยินได้ฟัง การอ่านการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นเบื้องต้นก่อนแล้วจดจำเอาความรู้นั้น ๆ เก็บไว้เรียกว่ามีความรู้จากภายนอกตนต่อจากนั้นก็ใช้ความคิดพิจารณาถึงความรู้ที่ตนได้จดจำไว้นั้นตามหลักการของโยนิโสมนสิการแล้วทำให้เกิดความรู้ขึ้นภายในตน และ ลำดับสุดท้าย ภวานามยปัญญา คือ การทดลองลงมือปฏิบัติจริง จนเห็นผลประจักษ์ด้วยตนเอง

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้คิดรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 โดยการนำเอาหลักปัญญา 3 มาบูรณาการกับการบริหารการศึกษาทางด้านการวิชาการ 5 ด้าน ตามที่ วชิราพร อัจฉริยโกศล และคณะได้กล่าวไว้ใน “รายงานการวิจัยแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนปฏิบัติดีเลิศ” สารสำคัญในวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศทางด้านการวิชาการ ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร 2) การเรียนการสอน 3) เทคโนโลยีการสื่อสาร 4) การวัดผลประเมินผล 5) การบริหารจัดการ ตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหลักเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ ปัจจัย 3 ด้าน 1) การมีส่วนร่วม 2) โอกาสทางการศึกษา 3) คุณภาพการศึกษา ตามที่ได้รายงานไว้ในประกาศการคัดเลือกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 5 ด้าน รวมถึงการพัฒนาปัญญาตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของคนไทยในการพัฒนาเยาวชนไทยให้ก้าวหน้าขึ้นไปสู่อนาคตที่ดีสืบต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3 เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) มุ่งศึกษา“รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และ ครู โรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีนักเรียน ตั้งแต่ 1 – 120 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้บริหาร และครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 44 คน ครูจำนวน 357 คน รวมเป็น 401 คน 88 โรงเรียน เขต 1 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2558)

ผู้บริหาร ครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 51 คน ครูจำนวน 448 คน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมเป็น 499 คน 90 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2558)

สรุปรวมทั้ง 2 เขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการและครู ทั้งหมด 178 โรงเรียน รวมประชากรทั้งหมด 900 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2558)

2. กลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 269 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม เพื่อทำการร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม (Questionnaire)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ดังนี้

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบการใช้ตารางประกอบคำบรรยาย
- 2) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation-SD) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยเรียบเรียงสรุปประเด็นสำคัญจากข้อมูลของแบบสอบถาม
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยเรียบเรียงสรุปประเด็นสำคัญจากข้อมูลของแบบสอบถาม

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการจดบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมถึงภาพถ่าย ทำการจัดระบบหมวดหมู่ เพื่อสรุปประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการจดบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ และภาพถ่าย จัดทำระบบหมวดหมู่ ตามกรอบการสนทนากลุ่มถึงความถูกต้องและมีความเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์อภิปรายผลประกอบว่ามีความสมบูรณ์หรือไม่ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแบ่งเป็น 2 ตอน ๆ ที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบการใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของลิเคิร์ต (Likert) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, *ระเบียบวิธีการวิจัย*, 2547 : 99- 101)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม แล้วจัดบันทึกลักษณะการบรรยาย (Descriptive) เพื่อที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสร้างองค์ความรู้ใหม่ วิเคราะห์ผลการศึกษานี้จะใช้แบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ออกเป็น 5 ด้าน 3 ปัจจัย มีส่วนร่วม โอกาส คุณภาพหรือเรียกโดยย่อว่า SUKRIT Model สามารถอธิบายได้ ดังนี้

S - Specific Cover Curriculum หลักสูตรต้องเจาะจงชัดเจนครอบคลุม Skill Academic ทักษะวิชาการ Skill Vocational ทักษะอาชีพ Skill of Life ทักษะชีวิต

- U Universal Standard learning
การจัดเรียนรู้มุ่งสู่มาตรฐานสากล
- K Knowledge Net work Best Practice Technology
เทคโนโลยีเครือข่ายความรู้สู่ความเป็นเลิศ
- R Realistic Assessment & Evaluation
วัดประเมินผลตั้งอยู่บนฐานแห่งความเป็นจริง
- I Insurance Quality And Research Based Management
บริหารจัดการอยู่บนฐานของการวิจัยและการประกันคุณภาพ

T The Deming Cycle วงจรเดมมิง PDCA วงจรคุณภาพ

Plan - วางแผน - Do ทำงานตามแผน - Check เช็คตรวจสอบ - Action ปรับปรุงแก้ไข

1. ด้านหลักสูตร (Curriculum)

(S Specific Cover Curriculum หลักสูตรต้องเจาะจงชัดเจนครอบคลุม Skill Academic
ทักษะวิชาการ Skill Vocational ทักษะอาชีพ Skill of Life ทักษะชีวิต)

รู้เข้าใจการจัดทำหลักสูตรคิดออกแบบพัฒนาหลักสูตรนำสู่การปฏิบัติเรียนรู้เข้าใจ
ตามความถนัดและสนใจวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีวิตปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเสมอภาคความรู้เหมาะสม
กับเพศและช่วงวัย มีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. ด้านการเรียนการสอน (Learning & Teaching)

(U ต้องเรียนรู้มุ่งสู่มาตรฐานสากล Universal Standard learning การเรียนรู้มุ่งสู่
มาตรฐานสากล)

ร่วมเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบออกแบบการเรียนรู้, สไตล์การเรียนรู้ (Style) เรียนรู้
โดยการปฏิบัติและด้วยตนเอง เรียนรู้ เข้าใจ เข้าถึงหลักสูตรแผนการเรียนรู้, เทคนิคการสอน
วิชาการ อาชีพ ทักษะชีวิต ปฏิบัติการวัดผลอย่างเหมาะสมกับช่วงวัย ผู้เรียนรู้ได้ความรู้
อย่างสนุกมีความสุขอยู่ร่วมกับผู้อื่น ครูมีจิตวิญญาณ นักเรียนมีแรงบันดาลใจความรู้ทงถาวร
ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3. ด้านเทคโนโลยี (Technology)

(K ต้องมุ่งสู่ความเป็นเลิศ Knowledge Net work Best Practice Technology
เทคโนโลยีเครือข่ายความรู้สู่ความเป็นเลิศ)

ศึกษาเรียนรู้และเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีคิดและสร้างนวัตกรรมจากที่เรียนรู้ได้ คิดเป็น
แก้ปัญหาได้จากเทคโนโลยี ปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ได้ความรู้เชิงประจักษ์ชัดเจน สามารถนำไป
ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รู้และเข้าใจเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม
กัน มีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยในระดับหนึ่งอย่างเท่าเทียม คิดและพัฒนาเทคโนโลยี
ให้เข้าบริบท ปฏิบัติด้วยตนเองจนเห็นผลเชิงประจักษ์ชัดเจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
ได้ รู้เท่าทันเทคโนโลยี แยกแยะได้ว่าเทคโนโลยีใด เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย คิดพัฒนา
ต่อยอดจากความรู้ที่ได้ ปฏิบัติตรงตามสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารของหลักสูตรได้

4. ด้านวัดและประเมินผล (Assessment & Evaluation)

(R ต้องวัดประเมินผลตั้งอยู่บนฐานแห่งความเป็นจริง Realistic Assessment & Evaluation)

รู้และเข้าใจในการวัดผลและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง (Authentic Assessment) ให่วิชาชีพ วิชาชีพิต ปฏิบัติการวัดครอบคลุมพุทธิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย ปฏิบัติการวัดและประเมินผลอย่าง มีระเบียบ มีหลัก มีเกณฑ์ ถูกต้องเหมาะสมสามารถอธิบาย ในการวัดและประเมินผลได้วัดประเมินผลอย่างเหมาะสมกับช่วงวัย ปฏิบัติการวัดให้เที่ยงตรง เป็นธรรมคงเส้นคงวา รู้และเข้าใจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การศึกษาต่อทั้งวิชาการประยุกต์ และนำไปประกอบอาชีพได้

5. ด้านบริหารจัดการ (Management)

(I ต้องอยู่บนฐาน Insurance Quality And Research Based Management บริหาร จัดการอยู่บนฐานของการวิจัยและประกันคุณภาพ)

มีส่วนร่วมอย่าง จริงใจ ปฏิบัติอย่างจริงจัง เจาะจงคุณภาพตรงสู่ผู้เรียน เข้มแข็ง เข้มขัน คิดกระบวนการเรียนใช้เทคโนโลยี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เข้าใจในสังคมการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพลงมือปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ตามบันทึกข้อตกลง MOU (Memorandum of Understanding) ทุกระดับ ประกัน คุณภาพ ความปลอดภัย โอกาส มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีคุณธรรม คิดใหญ่ เริ่มเล็ก ทำเล็ก กิจกรรมร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมบริหารจัดการ นำทาง ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเป็นฐาน ประสานชุมชน มุ่งตรงหลักธรรมาภิบาล พัฒนาอย่างมีส่วนร่วม คิดแก้ปัญหาบนฐานของการวิจัย ใส่ใจมุ่งผลสัมฤทธิ์ มุ่งคุณภาพชีวิต ผู้เรียน บริหารจัดการ วิชาการสู่ความเป็นเลิศ มุ่งคุณภาพความยั่งยืน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อตนเองในการยกระดับสติปัญญา

(T) - The Deming Cycle ทุกขั้นตอนต้องกำกับด้วยวงจรเดมมิง PDCA วงจรคุณภาพ - Plan วางแผน - Do ทำงานตามแผน - Check เช็ควัดตรวจสอบ - Action ปรับปรุงแก้ไข

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีขอบข่าย การบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียน การสอน 3) ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา 4) การวัดการประเมินผลการเรียนรู้

ในสถานศึกษา 5) การบริหารจัดการในสถานศึกษา และได้ใช้เกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนที่มีวิธีแนวคิด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักปัญญา 3 เพื่อนำมาบูรณาการในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยการบูรณาการหลักธรรมที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในหลักปัญญา 3 ซึ่งประกอบไปด้วย 1) สุตตมยปัญญา 2) จินตมยปัญญา 3) ภาวนามยปัญญา โดยมีรายละเอียดในการนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าหลักปัญญา 3 ในพระพุทธศาสนานั้นสามารถนำมาบูรณาการในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องดี และจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ก็จะเป็นการดี การบริหารงานในสถานศึกษาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เนื่องจากการบริหารงานที่ดีจะนำไปสู่ความสำเร็จในทุกๆ ด้านการบริหารดังกล่าวผู้บริหารจะต้องบริหาร คน ชุมชน ผู้ได้บังคับบัญชา ตลอดจนบริหารตนเอง ในการบริหารวิชาการโรงเรียนเป็นหัวใจที่สำคัญในการบริหารเพื่อให้เกิดผลกับผู้เรียนโดยตรงหลักปัญญา 3 ถือเป็นหลักธรรมหนึ่งที่ผู้บริหารสามารถนำมาบูรณาการในการบริหารวิชาการได้เป็นอย่างดีหลักปัญญา 3 แต่ละข้อเป็นหลักความจริง สามารถนำมาพัฒนาศักยภาพงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศทั้ง 5 ด้านได้อย่างเหมาะสมทั้งเป็นกระบวนการที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้นำมาปฏิบัติมีทิศทางเปรียบเหมือนกับเป็นทางเสือให้เดินถูกทาง ตรงเป้าหมาย ถือเป็นหลักการที่ดี และสามารถนำมาบูรณาการในการบริหารงานวิชาการได้เป็นอย่างดีการนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการในการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ดีจะส่งผลทำให้งานประสบความสำเร็จและได้รับการแก้ไข ตลอดจนพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันนั้นเป็นการบริหารเพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้พัฒนาตนเองและทันกับโลกสมัยใหม่ ผู้บริหารทุกคนจึงควรยึดหลักธรรมมาบูรณาการเพื่อให้ยึดหลักการอยู่ร่วมกันด้วยความสุขใช้ปัญญาอย่างมีเหตุผลตามความเป็นจริง บริหารงานอยู่บนความพอเพียง รู้จักพัฒนาตนเองและรู้เท่าทันเหตุการณ์ การนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการกับการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นในด้านใดก็ตามล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ดีที่สามารถทำให้บุคคล ตลอดจนงานต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ อย่างที่รู้จักกันว่า การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังคำที่ว่า “การทำงานทุกอย่างต้องมีความรู้คู่คุณธรรม” การนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการในการบริหารสถานศึกษาในด้านวิชาการ จะทำให้งานวิชาการ

ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีเยี่ยม เพราะหลักธรรมทำให้ผู้ปฏิบัติมีสติ สมาธิ ก่อให้เกิดปัญญา และไม่ย่อท้อในการทำงาน หลักธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารได้ทุกๆ เรื่อง โดยเฉพาะงานบริหารที่มีความสำคัญและเป็นงานหลักในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ แต่ความรู้อย่างเดียวไม่สามารถทำให้มนุษย์สมบูรณ์ได้จึงต้องมีหลักคุณธรรมควบคู่ไปด้วยการบริหาร โดยการนำหลักธรรมมาใช้นั้นมีความเป็นสากลอยู่ในตัว มีเหตุมีผล ซึ่งมีวิธีการที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของคัมภีร์ สุดแท้ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก” ผลการวิจัยพบว่า 1.รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมี 2 องค์ประกอบหลัก 17 องค์ประกอบย่อยดังต่อไปนี้ องค์ประกอบหลักที่ 1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมี 11 องค์ประกอบย่อยคือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่นการวางแผนด้านวิชาการ การเรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหนังสือสื่อวัตกรรมการศึกษาเพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้การวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การแนะแนวการศึกษาการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาบุคคลครอบครัวชุมชนและองค์กรอื่นที่จัดการศึกษาขององค์ประกอบหลักที่ 2 กระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมี 6 องค์ประกอบย่อย คือ การระบุเป้าหมายการจัดทำแผนกลยุทธ์การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ การส่งเสริมควบคุมกำกับติดตามนิเทศการตรวจสอบและประเมินผลและการสะท้อนผลรายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กพบว่าโรงเรียนดำเนินการตามขั้นตอนในรูปแบบอย่างครอบคลุมทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและนำผลการประเมินไปใช้ทำให้การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปอย่างเป็นระบบช่วยแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพมากขึ้น 3. ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า 3.1 ผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กทั้งโดยรวมและองค์ประกอบหลักทั้ง 2 องค์ประกอบ มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก 3.2 ผลการประเมินความเป็นไปได้ความเหมาะสมและความมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 3.3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กไปใช้พบว่า

มีปัญหาคือครูไม่สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ การทุ่มเทพพัฒนางานวิชาการอย่างเดียวไม่ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ได้ครูไม่สามารถพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐานครบทุกสาระการเรียนรู้ได้ และมีการเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ โรงเรียนควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำเร็จรูป ที่มีคุณภาพดีให้ครูควรนำกระบวนการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ไปประยุกต์ใช้ทั้งระบบควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ผลการศึกษาวิจัยที่ได้ค้นพบประเด็นสำคัญ คือ ได้วิธีการในการที่จะบูรณาการนำหลักธรรมปัญญา 3 กับกระบวนการบริหารวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยนำเสนอ รูปแบบสำหรับการบรรลุตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 โดยมีรูปแบบที่ผู้เชี่ยวชาญให้การรับรอง

จากการบูรณาการดังกล่าว การนำหลักธรรมปัญญา 3 กับกระบวนการบริหารวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยวงจรคุณภาพ PDCA (Plan Do Check Action) สอดคล้องกับแนวคิดของ Garvin ที่กล่าวว่า การแก้ปัญหายอย่างเป็นระบบ (Systematic problem solving) เป็นกิจกรรมที่สามารถใช้แนวคิดการบริหารคุณภาพ (Quality Management Concepts) ต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ปัญหาเพื่อแก้ไขตามแนวคิดของ Deming Cycle (PDCA) การบริหารจัดการด้วยข้อเท็จจริง (Fact-based Management) และการใช้เครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์กระบวนการ (Statistical Process Control) มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพได้ สอดคล้องกับเอดวาร์ด เดมมิ่ง (W.Edwards Deming) ปราชญ์ด้านการบริหารคุณภาพเผยแพร่ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ของพนักงานภายในโรงงานให้ดียิ่งขึ้น และช่วยค้นหาปัญหาอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนการผลิต โดยพนักงานเอง จนวงจรนี้เป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อว่า “วงจรเต็มมิ่ง” ต่อมาพบว่า แนวคิด ในการใช้วงจร PDCA นั้นสามารถนำมาใช้ได้กับทุกกิจกรรม จึงทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่าง แพร่หลายมากขึ้นทั่วโลก PDCAเป็นอักษรนำของศัพท์ภาษาอังกฤษ 4 คำคือ P : Plan = วางแผน D : DO = ปฏิบัติตามแผน C : Check = ตรวจสอบ / ประเมินผลและนำผลประเมินมาวิเคราะห์ A : Action = ปรับปรุงดำเนินการให้เหมาะสมตามได้เป็นองค์ความรู้ใหม่คือ “Sukrit Model” ดังอธิบายมาแล้วข้างต้น ซึ่งอยู่ในงานวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักปัญญา 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือ เป็นบริหารวิชาการตามหลักปัญญา 3 ในแนวพระพุทธศาสนา

ที่มีความงามและทรงคุณค่า (The Academic Adminstration Model For Excellence According To PA A 3 of Small Sized Schools Under Office Of The Basic Education Commission In Ayuttaya Province)

เอกสารอ้างอิง

ลัดดาวลีย์ เพชรโรจน์. (2547). **ระเบียบวิธีการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.

วชิราพร อัจฉริยโกศล และคณะ. (2550). “รายงานการวิจัยแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนปฏิบัติดีเลิศ”. **โครงการวิจัยบูรณาการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้**. คณะเศรษฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2546). **คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). **รูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549).**นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **แนวทางการดำเนินงานโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **ข้อมูลพื้นฐานการศึกษา ปีการศึกษา 2550**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน. (2551). **แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กปี 2551 ถึง 2553**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 -2559**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.